ERKEK-LERDEN NEFRET EDİYO-RUM

PAULINE HARMANGE

ÇEVİRİ: NESLİHAN ELAGÖZ

MUNDİ

Mundi Kitap

Erkeklerden Nefret Ediyorum, Pauline Harmange
Fransızca aslından çeviren: Neslihan Elagöz
Moi Les Hommes, Je Les Deteste
İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Éditions du Seuil, 2020
© 2020, Pauline Harmange & Monstrograph
© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2021, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 4 000 adet yapılmıştır.

Editör: Şirin Etik
Düzelti: Burçin Gönül
Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak tasarımı: Alper Zeki / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 43087

ISBN 978-605-74629-5-4

MUNDİ KİTAP
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
mundikitap.com
bilgi@mundikitap.com
Mundi Kitap, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.'ni tescilli markasıdır.
Sertifika No: 43514

PAULINE HARMANGE

ERKEKLERDEN NEFRET EDİYORUM

DÜŞÜNCE

Fransızca aslından çeviren
Neslihan Elagöz

MUNDİ

PAULINE HARMANGE, 6 Aralık 1994'te Lille'de doğdu. Birçok dile çevrilen ve büyük yankı uyandıran *Erkeklerden Nefret Ediyorum* onun ilk kitabı. Eşi ve kedisiyle Lille'de yaşamaya devam ediyor.

NESLİHAN ELAGÖZ, 1991 yılında İstanbul'da doğdu. Lisansını Bilgi Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Paris'e taşınıp EHESS'te Sosyoloji üzerine yüksek lisans yaptı. Fransız kültürü ve sosyolojisiyle ilgileniyor ve 2015'ten beri Fransa'da yaşıyor.

Numaralandırılmış tüm dipnotlar yazara aittir.

"Ne var ki ben erkeklere herhangi bir biçimde
hizmet etmekten nefret ediyordum."

Sylvia Plath, *Sırça Fanus**

* Sylvia Plath, *Sırça Fanus*, çev. Handan Saraç, Kırmızı Kedi Yayınları, 2019. (Y.N.)

İçindekiler

Erkek düşmanlığı, dişil isim 21

Bir adamla yaşamak 29

Histerik ve tatminsiz erkek düşmanları 37

Kadınlardan hazzetmeyen erkekler 43

Bırakın kükresin kadınların öfkesi 55

Tıpkı bir erkek gibi vasat 65

Heteroseksüellik tuzağı 73

Kız kardeşler 81

Tupperware buluşmalarına, pijama partilerine ve *girls' club*'lara övgü 87

Teşekkür 95

Daha fazlası için 99

Bir gün blog'uma, erkeklerin kadın sorunlarına ilgi duyma konusundaki gönülsüzlüklerinden ve üşengeçliklerinden bıktığımı yazmıştım. Daha o saniye, dost canlısı bir anonim hesap şu yorumu bıraktı: "Belki de erkeklerin bu konuda neden konuşmak istemediğini kendinize sormanız gerekiyordur. Birkaç ipucu: *Feministlerin 'Erkek olmaktan utanç duyuyorum! Erkeklere ölüm!' demeyen tüm erkeklere karşı gösterdiği, nefret dolu değilse bile, agresif yaklaşım. Eğer bir gün kadın erkek ilişkilerini aslında olduğu gibi görürseniz [...], işte o zaman sizi dinleriz. O zamana kadar hayattan istediğini alamamış bıyıklı kadınlar olarak görülecek, kendi davanıza zarar vereceksiniz.*"

Bu beyefendi, çok da üstü kapalı olmayan bir şekilde beni erkek düşmanlığıyla

suçluyordu. Erkeklerden nefret etmekle muntazaman suçlanan tek kişi ben değilim, bununla itham edilen sayısız feminist ve lezbiyen var. Zaten erkeklerin iktidarını sorgulamak, onlara karşı bir çekim hissetmemek nefretten başka bir şey olamaz, öyle değil mi?

Erkek düşmanlığıyla suçlamak, bir sessizleştirme mekanizması, zorbaların ezilenlere duyduğu kimi zaman şiddetli ancak her daim meşru öfkeyi susturmanın bir yolu. Erkek düşmanlığından rencide olmak, ondan ötekiler gibi ve bir o kadar ayıplanası bir cinsiyetçilik yaratmak ise (sanki cinsiyetçilik ayıplanıp cezalandırılıyormuş gibi), cinsiyetçi boyunduruğu sistematik bir fenomen haline getiren ve dayanağını tarih, kültür ve otoritelerden alan mekanizmaları kötü niyetle halının altına süpürmekten başka şey değil. Bu, erkeklerden nefret eden bir kadının, kadınlardan nefret eden bir erkek kadar tehlikeli olduğunu ve hissettiklerini –ister düşmanlık is-

ter küçümseme ister kuşku olsun– hissetmeye hiçbir nedeni olmadığını iddia etmektir.

Doğru ya, insanlık tarihinde bir erkeğin bir kadına zarar verdiği görülmüş müdür? Hatta daha açık olursak, *erkeklerin kadınlara* hiç zararı dokundu mu ki?

Nihayetinde, feminist hareketler dahilinde erkek düşmanlığı diye bir şey olmadığını söylemeye alışkınız. Çünkü bu doğru: Her kademesi, erkekleri küçük düşürmek ve onlara baskı yapmak için tasarlanmış bir sistem değil bu. Ama kimi zaman, şaka olsun diye, kendimize tüm bu beyleri aynı kefeye koyma izni veriyoruz, anlarsınız ya, ironi. Aslında iyi kızlarız.

Peki ya erkek düşmanlığı gerekli hatta faydalıysa? Bunu neden inkâr ettiğimizi anlıyorum. Parmakla gösterilmek, erkeklerden nefret eden gudubet bir radikal olarak anılmak korkutuyor. Sonuçta binlerce kadın, bundan çok daha azı yüzünden ateşe gönderildi.

Hadi bakalım, bu riski alıyor ve itiraf ediyorum: Ben erkeklerden nefret ediyorum. Hepsinden mi gerçekten? Evet, hepsinden. Kendi nezdimde onları gıyaben epey aşağıda bir yerlere konumlandırıyorum. Komik bir durum çünkü aslında erkeklerden nefret etmemin hiçbir meşru yanı yok, tüm bunlara rağmen içlerinden biriyle evlendim ve itiraf etmem gerekir ki şu tarih itibariyle kendisini çok seviyorum.[1]

Fakat bu durum, erkeklerin neden böyle hiddetli, bencil, üşengeç ve korkak varlıklar olduğunu sorgulamama engel değil. Aynı şekilde, erkekler bize şiddet uygularken, tecavüz ederken ve bizi öldürürken kadınlar olarak bu kusurları –pardon ne diyordum, arızaları– neden zarafetle kabul etmek zorunda olduğumuzu sorgulamama da engel değil. *Boys will be boys*. Ama kızlar birer

1. Yine de bu seçim bağlamdan bütünüyle bağımsız değil. Biseksüel bir kadın olarak, eğer çevremin ve içinde yaşadığım toplumun eşcinsellik fobisiyle bu kadar erken tanışmasaydım bugün nasıl bir hayatım olabileceğini kim söyleyebilir ki?

kadına dönüşecek ve bununla yaşamayı öğrenecek çünkü patriyarkanın kristal küresinin dar vizyonuna sıkışmış kaderimizden kaçış yok. Hadi ama, onların ufak tefek kusurlarına katlanabilecek kapasitedeyiz... Zaten başka çaremiz de yok. Peki ya buna itiraz edersek, erkeklerin gözünde ne tip bir kadın oluyoruz? Seçim sizin: cinsel tatminden bihaber, lezbiyen ya da histerik.

Görünüşe göre erkek düşmanlığı, kadın davasının itibarını sarsmasının yanı sıra erkekler açısından büyük bir güçlük yaratıyor: bugüne değin tamı tamına sıfır ölü ve sıfır yaralıdan oluşan kabul edilemez bir bilançoya ulaşmış, dayanması zor bir şiddet. Anlaşılan tüm bu feminist saçmalıklar, #metoo hareketi ve bu gibi şeylerle günümüzde erkek olmak zor. Bu saatten sonra nasıl kur yapacaklarını, iş arkadaşlarıyla nasıl aynı asansöre bineceklerini, ne tür şakalar yapacaklarını bilemiyorlar... Hâlâ bir şey söyleme ve yapma hakkına sahipler mi bari?

Pek fazla empati kurmayı başaramadığım birçok varoluşsal endişe. Zulüm gören zavallı erkek olma durumlarına ağlayıp zırlayarak geçirdikleri her an üzerlerine düşen görevden, patriyarkanın saf ürünü olmayı biraz olsun bırakma görevinden ustalıkla sıyrılmayı başarıyorlar.

İlginçtir, feministlerin onlardan neden bu denli nefret ettiğini kendine soran fazla erkek yok – halbuki sorsalar, durumun vahametini çabucak fark edecekler. Ama hayır, bunun yerine bizlere kendilerinin nasıl da "o erkekler"den farklı olduklarını, genelleme yapmanınsa iyi bir şey olmadığını açıklamakla, ama en çok da, "*men are trash*" söylemlerimizle onlara sırtımızı dönersek bize katılma ve mücadelemizde bize *yardım etme* olasılıklarını ortadan kaldırdığımızı izah etmekle meşguller. Sanki bu mücadeleyi onlarsız sürdüremezmişiz, sanki senelerdir yaptığımız bu değilmiş ve sanki, saflarımıza ya da mücadelemizi paylaşmaya davet edildiklerinde bizden daha yük-

sek sesle konuşarak (ve hatta kimi zaman geçerken bizi itip kakarak) sahneyi tamamen ele geçirmiyorlarmış gibi.

Ben erkek düşmanlığında bir çıkış yolu görüyorum. Dikenlerle kaplı patikanın dışında bir varoluş biçimi, her nefes alıp verişimizde *hayır* demenin bir yolu. Toplumsal bir grup ve çoğunlukla da bireyler olarak erkeklerden nefret etmek bana neşe veriyor – üstelik sadece kedili ve kafadan kontak bir cadı olduğum için değil.

Hepimiz erkek düşmanı olsaydık ne kadar büyük ve güzel bir şamata çıkardı. Belki başta biraz sancılı olurdu ama erkeklere gerçekten de ihtiyacımız olmadığını anlardık. Beklenmedik bir güç boşanabilirdi zincirlerimizden: erkeklerin beklentilerinden ve onların gözündeki yerimizden çok daha yukarılara doğru süzülürken kendimizi göstermenin, kanıtlamanın gücü.

*Erkek düşmanlığı, dişil isim**

Metin boyunca kastedeceğim şekliyle erkek düşmanlığı kavramını tanımlamak faydalı olabilir. O halde erkek düşmanlığından, erkek kavminin tümüne yöneltilen negatif bir duygu olarak bahsedeceğim. Bahsi geçen negatif duygu, basit bir güvensizlikten düşmanlığa varan ölçekte seyredebilir ve çoğu zaman erkeklere yönelik bir tahammülsüzlük ya da onların kadın çevrelerindeki varlıklarının reddi olarak dışavurulur. Erkek kavmine yönelik derken, bu ifade erkek olarak dünyaya gelip o şekilde sosyalleşmiş, sorgulamaksızın ya da belli

* Fransızcada da sözcükler dişil ve eril olarak ikiye ayrılır ve erkek düşmanlığı anlamına gelen "misandrie" sözcüğü, "la" artikeli alan dişil bir isimdir. (Y.N.)

belirsiz sorgulayarak erkek ayrıcalıklarının keyfini sürmüş herkesi kapsıyor (aynen öyle, erkek düşmanlığı müşkülpesent ve seçkinci bir kavramdır).

Neticede erkek düşmanlığı bir tedbir prensibidir. Onca zaman erkekler tarafından en iyi ihtimalle hayal kırıklığına uğratıldıktan, en fenası da örselenip çileden çıkarıldıktan –bir o kadar da patriyarka ve cinsiyetçiliği detaylıca anlatan feminist teoriyi yalayıp yuttuktan– sonra böyle bir kabuk geliştirmek ve karşımıza geçip de bizi kendisinin *hakikaten* iyi ve efendi bir erkek olduğuna ikna etmeye çalışan herhangi bir tipe güven duymamak gayet doğal.[1] Üstelik en hasmane duygularımızın durulması için malum şahsın gayret göstermesi ve kendini kanıtlaması yetecekken. Yine de sonsuza dek deneme sürecinde kalacak: Ki-

1. Bilimsel dayanağı olmayan ufak bir gözlem: Eğer bir erkek ısrarla iyi ve efendi biri olduğunun garantisini veriyorsa, rengini belli etmesi için cilasını iki saniye kazımak yeterli oluyor. Seks için söylendiği gibi aslında biraz, tek fark bu defa doğru olması: Bir şey hakkında en çok konuşanlar onu en az yapanlardır.

şiselleştirilmiş bir durum değil bu, sadece ayrıcalıklardan vazgeçmek zor, hele ki hemcinslerinizin bu ayrıcalıklarından mahrum bırakılması için aktif bir mücadele vermeniz çok daha zor. Bir anlık dalgınlık ve hop! İlgilenmediğini defalarca söylemesine rağmen şirketteki bir hatuna münasebetsizce asılırken bulursunuz kendinizi. Kötü geçen bir gün ve puf! İkide bir kadınların lafını kestiğinizi, onlara arsızca erkeklik tasladığınızı görürsünüz. Kadınların, doğru bulduğu erkekleri bile gözlemlemeye devam etmesinin nedeni, hata yapmanın herkese ama herkesten de fazla heteroseksüel, beyaz, hali vakti yerinde ve eli ayağı tutan erkeklere mahsus olmasıdır. Bu erkeklerin sahip oldukları ayrıcalıkların toplamı öylesine ağır ki bu durum onları statükoculuğa, bağnazlığa itiyor. Erkeklerden örnek teşkil etmelerini bekliyoruz çünkü biz kadınlar konuşunca kimse dinlemiyor. Üzerinize düşeni yarım yamalak yapmanıza izin vermeyeceğiz.

Erkek düşmanlığı içeren bir konuşmayla karşı karşıya geldiğinde bir erkeğin

kadınların karşısında yapabileceği asgari şey susup dinlemek. Böylece bir sürü şey öğrenir, biraz daha büyüyerek çıkabilir bu durumdan. En nihayetinde kadınlarla hemfikir de olabilir, yalnız öteki uca, dizlerini dövüp ağlayıp sızlanma haline düşmemeye dikkat, çünkü hiçbir kadın, özellikle de hiçbir erkek düşmanı kadın, ayrıcalıklı olma lanetine dövünen ve kurban rolü oynayan bir erkeği duymak istemez. Henüz kendine erkek düşmanı diyen bir erkekle karşılaşmadım ama karşılaşsaydım eğer, bu durum feminist olduğunu iddia eden erkeklerin yarattığına benzer bir etki yaratırdı sanırım üstümde. Feminist aktivistler arasında içgüdüsel olarak bu erkeklere karşı bir güvensizlik hissi, reddetme meyli var. Erkeklerin feminist olamayacağını, çünkü onların ezilen kadınlarca işlenerek ortaya çıkarılan bu terime uyum gösteremeyeceklerini düşünenler olarak epey kalabalığız. Çünkü kendine feminist deyip de bunu borazanla duyuran erkeklerin, inandırmak

istediklerinin aksine, ayrıcalıklarından vazgeçmemesi ve etraflarındaki kadınların ayağını kaydırmak ya da onları istismar etmek için hâlâ bu ayrıcalıkları seve seve kullanması öyle yaygın ki. Ayrıca kadınlar her daim kaybetmeye mahkûm olmaya zorlayan imkânsız standartlara tabi tutulurken, gösterdiği iki gıdım çabanın ardından orantısız alkış toplayan erkeklerden daha yorucu çok az şey var. Artık çocuklarını okuldan almak üzere işten erken çıkmak gibi üzücü derecede banal şeyler için erkekleri daha fazla onurlandıramayız. Unutmamak gerek ki kadınlar aynı sosyal durumlar için, seçimleri ne olursa olsun hedef gösteriliyorlar.

Dikkat, erkekler feminizme ilgi göstermemeli, mücadeleyi anlayıp onun değerleriyle hemfikir olmamalı demiyorum. Aksine, onları tam da bu meseleyle yeterince ilgilenmemekle ya da olmayacak sebeplerle (mesela feminist kadın düşürmek için) ilgilenmekle itham ediyorum (evde denemeyi-

niz). "Bir baskıyı ve onun mekanizmalarını anlamak, bir erkek olarak bu sistemdeki yerinin farkına varmak" ile "bu durumu sahnede öne çıkmak ve bir kez daha her şeyden fayda sağlamak için benimsemek" arasında dağlar kadar fark var. Erkeklerden güçlerini ve ayrıcalıklarını akıllıca kullanmalarını talep ediyoruz: Kendi çevrelerindeki diğer eril bireylere göz kulak olarak mesela, kadınlara kendi mücadelelerini nasıl sürdürmeleri gerektiğini izah ederek değil. Erkeklerin yerlerini bilmelerini istiyoruz. Aslında hayır, daha az yer almayı öğrenmelerini istiyoruz. Çünkü başrol onlara ait değil ve buna alışmaları gerekecek.

Sık sık feminizmle erkek düşmanlığı arasında bağlantı kuruyorum çünkü içimde erkeklere yönelik bu husumetin geliştiğini görmek, onu kabullenmek ve bu konuda kendi çevremdeki erkeklerin karşısında bile dürüst olabilmek için senelerin feminist deneyimi gerekti. Öyle sanıyorum ki, bu noktaya varabilmek için gereken ce-

saret ve özgüven düzenli feminist pratikle mümkün oldu. Daha yürekli hale geliyoruz çünkü kadınlara yönelik şiddet[1] vakaları tek tek didikleniyor ve sosyolojik bir mercekle inceleniyor. Çoğunlukla kişisel ya da mahrem olana indirgenen ilişkilerimiz hakkında hissetiklerimizin yalnızca kafamızda kurduğumuz ya da drama yaratmaya bayıldığımız şeyler değil, sistematik bir yanı, politik bir boyutu olan şeyler olduğunu idrak ediyoruz.

Caddede arkasından ıslık çalınan, güvendiği adam tarafından saldırıya uğrayan ya da evi bir başına çekip çeviren kadınlar olarak yalnız olmadığımızı o zaman anlıyoruz. Bıkkınlığımızsa yük kaldıramayan narin omuzlarımızdan ya da aksi karakterimizden değil, *hepimizin* kurbanı olduğu derin adaletsizlikten kaynaklanıyor.

1. Bahsi geçen fiziksel (saldırı, tecavüz...) ve sembolik şiddet; örneğin kadınların yöneticilik için gereken yeterlilik ve haletiruhiyeye sahip olmadığına yönelik genel yargı.

Pek çok dostumun ve tanıdığımın feminizm ve erkek düşmanlığıyla ilişkilerinde benzer bir şema gözüme çarptı. En başta pek politize olmayan, *à la française* feministlerken (demeye çalıştığım, dünyanın başka ülkelerindeki kadın-erkek eşitliğine dair sorunları görme konusunda hayli gönüllü olsalar da, bizlerin Fransa'da şikâyet edecek çok da fazla şeyi olmadığını düşünme eğilimindeydiler) araştırmaya, bilgilenmeye devam ettiler, ta ki başka yerlerdeki gibi, Fransa'da da olup bitenlerden içtenlikle rahatsızlık duyup en derinlerinde o öfkeyi hissedene dek. Sorgulamaları sırasında ortaya çıkan kanıtı –yani erkekler ve erkekliklerinin, pek tabii toplumun tamamı, ama en çok da kadınlar için problem teşkil ettiği gerçeğini– göz ardı edemiyor ve erkek düşmanı oluyorlar. Çünkü bunun haricinde pek çözüm yok; çünkü erkeklerin çoğunluğunun sahip olduğu derin vasatlığa gözümüzü açtığımızda, kendilerini gıyaben takdirle karşılamak için geriye pek de fazla sebep kalmıyor.

Bir adamla yaşamak

Bir gün arkadaşlarla erkeklerin şu tuhaf alışkanlığından, kendilerini dört dörtlük âşık sanırken partnerlerinin ihtiyaçlarına kayıtsız kalma huyundan bahsediyorduk ki biraz fazla "*men are trash*" demiş olacağım, içimizden biri tartışmanın ortasında ağzımın payını verdi: "Eh yeter ama artık, boş boş konuşmayı bırak. Sana söylemesi kolay tabii. Senin sevgilin mükemmel yani, öyle mi? Bozuk plak gibi aynı şeyi tekrarlamayı kes." O anda nasıl cevap vereceğimi bilemedim. Riyakârlığım ortadaydı.

Halbuki şundan eminim, yarın öbür gün kendimi yeniden bekâr bulacak olsam, bir erkekle yeni bir ilişkiye başlama konu-

sunda epey güçlük çekerdim. Bir yabancıyla her şeye sıfırdan başlama enerjisini asla toplayamaz, zamanında bana doğal gelen, pek çok erkek ve kadının hâlâ doğal bulduğu, bizimse zaman içinde yapısöküme uğrattığımız şeylere karşı son derece tahammülsüz olurdum.

Sonradan kocam olacak kişiyle tanıştığım dönemde on yedi yaşında bile değildim ve erkeklerden nefret etmek henüz aklımda yoktu. Onların görüşleri, kendime bakış açımda çok mühim bir yere sahipti: İnsanlar bana defalarca güzel ya da zeki (gerçi bu daha önemsizdi) olduğumu tekrarlasalar bile onlara hiç inanmadım, çünkü babam dışında tek bir erkek bile bunu onaylamamıştı. Yeterince ince miydim, yeterince iyi giyiniyor muydum, bir gün beni beğenecekler miydi? Cevabın hayır olduğuna ve çok büyük olasılıkla hayatım boyunca yalnız kalacağıma, aşkı hiçbir zaman tadamayacağıma derinden inanmıştım. Kız çocuklarının zihnine aşılanan romantizm-

den beynim patlayacak gibiydi, çok da dramatiktim tabii ama aynı zamanda benimle yaşıt erkeklerin aşkı hiçe sayarak seks peşinde koşan performans düşkünleri olduğuna dair bir izlenimim vardı (istediklerini onlara vermeye pek niyetim yoktu aslında ama kullanılmış bir mendil gibi kenara atılmamak için o yoldan geçmek gerekiyorsa elden ne gelir). Her genç kadının, duyguları olduğunu reddettiğimiz erkeklere karşı uyarıldığı gibi yani.

Şanslıydım çünkü benden cinsel ilişki talep etmeyen, kendisinin de aşkı aradığını itiraf etmekten çekinmeyen biri çıktı karşıma. On yedi yaşındayken kendimi pek sevmiyordum. Birkaç korkunç (halbuki son derece de bayağı) tipe teğet geçmiştim ve kimi zaman ben farkına bile varmadan canımı yakmışlardı. Kesinlikle feminist değildim. Aslında ben de, erkek arkadaşım da yüzde yüz kendimize ait pek fazla fikir üretmemiştik henüz, gelgelelim el ele verip başkalarınca inşa edilenleri yıktık ve dün-

ya görüşlerimiz o günden beri kesişmeyi sürdürüyor.

Yediğim kaba tükürmek gibi olmasın ama dürüst olmak gerek: Hayır, sevgilim *mükemmel* değil. Tamam bana tecavüz etmiyor, vurmuyor, bulaşık yıkıyor, evi süpürüyor, bana hak ettiğim gibi saygıyla yaklaşıyor. Peki, bu mükemmel olmak mı? Yoksa yapabileceklerinin asgarisi mi? Standartlar o kadar mı düşük ki erkekler bu kadar kolayca sıyrılabiliyor işin içinden?

Şunda anlaşalım, ben de mükemmel değilim, kimse değil. Ama bana öyle görünüyor ki kadınların partnerlerinin gözüne hoş ve sevimli görünmek için gösterdiği çabalar nadiren karşılıklı.

Psikologlara gidiyor, kendimizi nasıl organize edeceğimizi, nasıl sakin kalacağımızı, nasıl orgazm olacağımızı, hissiyatımızı nasıl paylaşacağımızı, iletişim kurmaya nasıl önayak olacağımızı, nasıl spor ve rejim yapacağımızı, kendimizi nasıl baştan yaratacağımızı, ne tür estetik operasyonlar

geçirmemiz gerektiğini, kendimizi geliştirmeyi, iş değiştirmeyi, kırk takla atmayı öğreten kitaplar okuyoruz. Kadınlar devamlı bir gelişme ve iyileşme seyri içindeler.

Yoga matım, telefonumdaki meditasyon uygulamam, sürdürdüğüm iki farklı terapi, şiddet içermeyen iletişim yöntemleri üstüne okuduğum kitaplarım ve zaman zaman taşkınlığa varabilen duygularımı görece kontrol edişimle adeta bir klişeyim. Fırtınalı tartışmalara balıklama dalmak yerine, anlaşmazlıklarımız hakkında kendimizi daha iyi ifade ederiz umuduyla partnerime şiddet içermeyen iletişim yöntemlerini açıklayışım gözümün önüne geliyor. Halbuki aldığım kitabı kendisi de okuyabilirdi. Hatta aramızdaki sorunların tatmin edici bir şekilde çözülmediğini fark ettiğinden ipleri eline alıp –bunu ummak için çıldırmış olmalıyım!– kendi de bir çözümle gelebilirdi. Ama olaylar böyle gelişmedi. İlişkinin duygusal yükünü omuzlayan ben oldum. Kadınların –heteroseksüel bir iliş-

kide bunu yapmayı öğrenenler sadece onlar olduğu için– hep yapmak zorunda olduğu gibi. Erkekler de bir yerden başlayabilirdi ancak bunu başarmak yabancı dil öğrenmeye benzer, bir kez yetişkinliğe eriştiniz mi çok daha zordur, hele bir de karşınızda sizin dilinizi konuşmak için elinden ne geliyorsa yapan biri varsa niçin kendinizi zora sokasınız?

Bugün partnerime âşık olduğum ve ondan ayrılmayı bir an bile tasarlamadığım halde, erkeklere duyduğum düşmanlığı düşünmeye ve savunmaya, onu diğerleriyle aynı kefeye koymaya devam ediyorum. Bu mümkün çünkü hayat o kadar da basit değil, bense aynı anda hem öznel hem de genel olanı deneyimleyebilirim.

Bir yandan her gün *bu* adamın insaniyetine ve çabalarına tanıklık ediyorum. Bunlar her zaman yeterli olmasa da ve gösterdiği ilerleme bazen fazla emek istese de buna değiyor. Maskülenlik türleri üstüne tüm fikir ve kavramları önceden öğütül-

müş bir şekilde ona servis etmemi beklediği, elinde olduğu halde kendininkileri ortadan kaldırmadığı –ve sözümü kesmekte direttiği, haksız olduğunu reddettiği, korktuğumda ya da ağladığımda beni daha iyi dinleyip desteklemediği– yani erillikle ilintili bir dolu şey için ona sitemde bulunmaya devam ediyorum.

Ona erkek olduğu ve erkekler de böyle olduğu için vasat olma hakkı vermeyi reddediyorsam bu her şeyden önce, hepsine gerçek anlamda eşitlikçi ilişkiler dilediğim tüm kadınlara duyduğum saygıyı kendime de duyabilmek içindir.

Gelgelelim bir balonun içinde, dünyanın ve toplumun geri kalanından kopuk yaşıyor değilim. İstisnasız her gün, *erkeklerin* kadınlara yönelik gösterdiği muazzam aldırışsızlığa *da* tanıklık ediyorum. Tecavüz, taciz, kadın cinayeti sayılarının, sosyal medyadaki tartışmaların yanı sıra, yolumun kesiştiği ve etkileşim kurduğum erkeklerle gelişen sohbetlerin de tanığıyım. Erkek po-

litikacılar tarafından alınan kararların, erkek sanatçıların bizim hakkımızda konuşurken kullandığı kelimelerin de. Hâlâ ve daima gülmekten kırıp geçiren cinsiyetçi şakaların da. Ayrıcalıklarının biraz olsun farkında olan her erkeğin arkasında, onun gözünü açmasına yardım etmek için çabalayıp didinen birden fazla kadın olduğunu ve bunun hakkını veren henüz yeterince erkek olmadığını gözlemliyorum. Ayrıca gözleri hâlâ vahamet ve inatla kapalı olan çok fazla erkek olduğunu da.

Histerik ve tatminsiz erkek düşmanları

Kadınlar erkek düşmanı olduklarını açıkça söylemekte zorlanıyor veya vurgulamaktan geri durmadıkları bir ironiyle, bunu mecazen yapıyorlar. Görünüşe bakılırsa, her halükârda şaka yaptıklarına, erkeklerden *gerçekten* nefret etmediklerine dair başkalarının ve kendilerinin içini rahatlatmaları gerekiyor. Ataerkillik denen sistematik baskı ile hafif bir ego zedelenmesini ayıran uçurumun farkına bu şekilde varıyoruz. Erkeklerden nefret ederken kimseye zararımız dokunmuyor. Bu arada gerçekten nefret de etmiyoruz, sevdiğimiz adamlar, erkek kardeşlerimiz, babalarımız, meslektaşlarımız, arkadaşlarımız var.

Ama feminist bir ortamda, biz bizey-

ken bile erkeklere yönelik düşmanlığı ve güvensizliği yüksek sesle ve açıkça dile getirme konusunda bir huzursuzluk gözlemliyoruz.

Evvela feminist bir bakış açısıyla soruyoruz kendimize: Erkek düşmanlığı ters etki yaratır mı? Bizim hakikaten de, muhtemelen diğer tüm feministler gibi, usa aykırı, kindar, cinsel yönden tatmin edilmemiş histerik imajı yaratmamız davamıza zarar vermez mi? Tüm erkekleri karşımıza almanın ne anlamı var? Müttefikimiz olmalarını istemez miyiz?

Kadınca bir bakış açısından bakmaksa daha zor. Çatışma ve öfke, üzerinde ustalaştığımız duygu ve araçlardan değil. Daha sonraları anlayışlı ve uysal kadınlara dönüşecek uslu kız çocukları olarak yetiştirildik. İrticalen erkeklerden nefret ettiğimizi ilan etmek, bizden de büyük bir öfkeye hayat vermek, kendimizi yüzleşmelere açık hale getirmek demek. Ve erkeklere, onların tuhaflıklarına ve işledikleri suçlara böyle-

sine alan tanıyan toplumla ve bu hoşnutsuzluğu duymaya hazır olmayan erkeklerle karşı karşıya gelmek.

Bu haklı sorulara birkaç yanıtım var benim.

Öncelikle, sesimizin davamızın meşruiyetini zedeleyecek kadar çok çıktığını iddia eden ve çoğunluğu erkek olan bu insanların onayını almamıza gerek var mı gerçekten? Erkek düşmanlığımız bizi, öfkemize tahammül edemeyen erkeklerden uzaklaştırıyorsa onların zahmete değdiklerini söyleyebilir miyiz? Çabalarımızı hak ediyorlar mı sahiden? Onlarla ilişkimizin neden yanlı olduğunu, ayrıcalıklarının neden yerle bir edilmesi gerektiğini duymayı kabul eden, tüm erkeklerin kokuşmuş olduğunu söylediğimizde kartal çığlıkları atmayan erkekler de yok değil. Onlar meseleyi idrak etmiş durumda, hatta bizimle aynı fikirde. Bizim asıl müttefikimiz onlardır işte, feminizm sahnesinde öne geçmeye çalışırken bize dirsek atanlar ya da sorunlu

davranışlarına dikkat çekmemize tahammül edemeyenler değil.

Öfkeyle şiddet sık sık karıştırılıyor, oysa bu iki sözcüğün birbiriyle her daim iyi geçindiği söylenemez. Aşağılık muamelesi görmenin öfkesiyle ne bizi aşağılayan ve tecavüz edip öldüren erkeklerin ne de bizi görmezden gelen, bize sırtını dönüp yüzümüze gülen erkeklerin şiddeti karşılaştırılabilir. Kendimizi o sınırlandırılmış uysal, barışçıl, neredeyse pasif kadın rolünden uzaklaştırıp erkekleri düzelmeye mecbur bırakarak bu durumdan kazançlı çıkabiliriz yalnızca.

Bu yüzden artık internette, yüz yüze karşılaştığım herkese olduğu gibi, esasen bir erkek düşmanı olmadığımı, latife ettiğimi çünkü bir mizah anlayışım olduğunu açıklamak için telaşlanmak ve aslında hayatlarımızda erkeklerin etkisi ve varlığı olmasa daha iyi olacağını öne sürecek cesaretim olmadığının teminatını vermek istemiyorum. Esasında erkek düşmanı olduğu-

mu söylerken hiç de şaka yapmıyorum, öyleyse neden öyleymiş gibi davranayım? Artık zamanımı ve enerjimi uysal ve sempatik gibi görünerek boşa harcamak istemiyorum. O kadar da uysal ve sempatik değilim belki de... Bu da o kadar büyütülecek bir şey değil.

Kadınlardan hazzetmeyen erkekler

Erkek kavmini eleştirme tarzınıza dair yığınla serzenişle karşılaşmak için, lafı erkek düşmanı olduğunuzu söylemeye kadar götürmenize gerek yoktur. Birkaç genelleme yapmanız, "kimi erkekler" demek yerine –çoğu durumda size böylesi kesinlikle daha uygun görünse de– "erkekler" demeniz yetecektir. Tebrikler! Artık erkek düşmanısınız. Ve erkek düşmanıysanız, kadın düşmanlarıyla aynı kefeye girersiniz. Kolektif imgelemde, kadın düşmanlığıyla erkek düşmanlığı cinsiyetçi madalyonun iki farklı yüzüdür. Bu sanırım etimolojinin suçu: Aynı kökten türemiş iki sözcük tümüyle aynı prensibi karşılamalı, öyle mi?

Eh, pek sayılmaz, çünkü hayat bize oyunlar oynamayı çok sever.

Erkek düşmanlığı erkeklerden nefret edenlerin, kadın düşmanlığı ise kadınlardan nefret edenlerin özelliğiyse, itiraf etmeli ki bu iki kavram gerçek hayatta kullandıkları ifade biçimleri ve hedefleri için teşkil ettikleri tehlike açısından hiç de birbirine denk sayılmaz. (Kadın düşmanlarının kullandığı silahların sanal tacizden katliama kadar gittiğini hatırlatırım: 1989'da Montreal Politeknik Okulu'nda kadınlara yönelik gerçekleşen katliamın erkek düşmanları cephesinde bugüne değin bir eşi yoktur.) Erkek düşmanlığıyla kadın düşmanlığını aynı kefeye koyamazsınız, gayet basit, çünkü ilki yalnızca ikincisine tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Kadınların maruz kaldığı şiddetin ve vakaların büyük çoğunluğunun failinin erkekler olduğunu toptan reddetmek için hiç etrafa bakmamak –ya da akıl almaz bir

kötü niyetten nasiplenmiş olmak– gerek. Çünkü bahsi geçen bir kuruntu değil, gerçeklerdir. Ataerkil bir toplumda yaşıyorsak bu şu anlama geliyor: Erkek olma ayrıcalığını kullananlar mevcut ve bunu, nüfusun geri kalanının zararı pahasına gerçekleştiriyorlar. Bu şiddet vakalarının kimi, kadınların günlük hayatının arka planındaki bir uğultu gibi, sinsice gerçekleşiyor. Öyle tehlikeli bir durum ki bunun kadın erkek ilişkilerinde norm olduğu izlenimine kapılarak büyüyoruz. Bazı şiddet vakalarıysa, kimi zaman kendilerine manşetlerde yer bulacak kadar aşikâr.

2017 yılında, eşlerinden ölüm tehdidi alanların %90'ı kadındı.[1] Yine aynı sene, eşleri tarafından öldürülenlerin %86'sı da kadındı. Buna paralel olarak, öldürülen 16 kadından 11'i, yani %69'u aile içi şiddetin

1. Kadın Erkek Eşitliği Yüksek Konseyi (t.y.). *İstatistiki Kaynaklar* http://haut-conseil-egalite.gouv.fr/violences-de-genre/reperes-statistiques/ adresinden erişildi.

kurbanı olmuştu.[1] 2019'da ise Fransa'da 149 kadın, eşleri ya da sevgilileri tarafından katledildi.

2018'de, aile içi şiddetten hüküm giyenlerin %96'sı, cinsel şiddetten hüküm giyenlerin %99'u erkekti.[2]

Kadınlar cinsel saldırı ve tecavüzün yegâne hedefi değil ancak erkeklere yönelik cinsel saldırıyı konu alan istatistik bulmak zor.[3] Erkekler, bir erkeğe tecavüz edilemeyeceğini çünkü erkeklerin güya seks yapmaya her daim hazır ve nazır olduğunu ima eden cinsiyetçi stereotiplerden son derece mustarip. Fakat cinsel olarak sınıflan-

1. Kadına Şiddeti Durdurun (t.y.). *Kadına şiddete dair sayısal veriler.* https://stop-violences-femmes.gouv.fr/les-chiffres-de-reference-sur-les.html adresinden erişildi.

2. Kadına Şiddeti Durdurun (Kasım 2018). *Kadına Şiddet Gözlem Evi'ni 13 No'lu Mektubu - Kasım 2018. 2017 yılında Fransa'da Cinsel ve Aile İçi Şiddet.* https://www.stop-violences-femmes.gouv.fr/IMG/pdf/violences_au_sein_du_couple_et_violences_ sexuelles_novembre_2018.pdf adresinden erişildi.

3. Hapisteki erkek mahkûmların, hem diğer mahkûmlar hem de içlerinde kadınların da bulunduğu hapishane personeli tarafından maruz kaldığı cinsel şiddete dair önemli bir İngilizce külliyat mevcut. Bu, tecavüzün bir iktidar sorunu olduğunun kanıtlanmasına katkı sağlıyor.

dırılan travmalardan bahsetmek erkekler için de epey zor: Toplum tarafından erkeklerin güçlü ve erkeksi olması, onlara hiçbir şeyin dayatılamayacağı beklenir – dayatılıyorsa da *adam* olmadıkları içindir. Reşit olmayan kız ve oğlan çocuklarının uğradığı tecavüzün[1] failleri olarak erkekler yine ezici çoğunlukta.[2] Yani aslında *tekrar tekrar* söylemek gerekir ki cinsel şiddet kurbanlarının yaşı ve cinsiyeti –ister erkek, ister kadın, ister yetişkin, ister çocuk– ne olursa olsun, bu şiddetin faillerinin *büyük çoğunluğu her zaman erkeklerdir*.

Şu gayet açık ki bugün artık çok az erkek yüksek sesle ve açık açık cinsiyetçi ya da kadın düşmanı olduğunu ilan ediyor. Aksine, genellikle az bulunan bir belagatle kendilerini savunuyorlar: "Cinsiyetçi mi?

1. Universalis Ansiklopedisi (t.y.). *Pedofili. Olgunun Fransa'daki İstatistiki Verileri.* https://www.universalis.fr/encyclopedie/pedophilie/5-donnees-statistiques-du-phenomene-en- france/ adresinden erişildi.

2. Renard, N. (9 Nisan 2012). İktidar Sembolleri ve Kadınlara Tesiri. Mekân ve Cinsiyet. https://antisexisme.net/2012/04/09/le-genre-et-lespace/ adresinden erişildi.

Ben mi? Evde beni bekleyen bir karım, iki kızım, iki dişi kedi, yirmi de tavuk var. Etrafım sırf dişilerle çevrili yani."[1] Bunu herkes bilir zaten, cinsiyetçilikten kendiliğinden arınmak için kadınlarla zaman geçirmek yeter... Kadınlardan hazzetmediğini itiraf etmek (yahut onlardan biraz daha sakin ve uysal olmalarını istemek) pek hoş karşılanmıyor artık. Belki de bu yüzden etrafımızdaki kadın düşmanlarını tespit etmek, eğer küçük ışıklı bir rozet falan takmıyorlarsa, eskisinden daha zor. Gelgelelim bir kadını taciz eden, şiddet uygulayan, tecavüz eden ya da öldüren erkeğin, ne o kadına ne de genel olarak kadınlara saygısı olduğu hükmüne varmak mümkün. İşbu hemcinslerindeki sorunu göremeyen erkeklerin de kadınlardan aslında o kadar da hazzetmediğini iddia edebiliriz. Ve son olarak, erkek egemenliğinin bir hakikat değil

1. Facebook'taki bir paylaşımı üzerine cinsiyetçilikle suçlanan 2017 Montauban Belediyesi başkan adayı Philippe Fasan'ın sözleri.

de yalnızca feministlerin kuruntusu olduğuna inanan erkekler de esasında bu cinsiyetçi sistemin bir parçasıdır.

Genelleme yapmak bazen kısa yoldan kolayca sonuca varmak değil, gerçekliğin basit bir tarifini sunmak anlamına gelir. Aynı şekilde, bir kadın erkeklerden bıktığını söyleme talihsizliğinde bulununca, buna "Erkeklerin hepsi tecavüzcü değildir!"den başka tepki verememek için de fena halde benmerkezci olmak gerekir. Bütün erkekler tecavüzcü değil belki ama neredeyse tüm tecavüzcüler erkek – ve neredeyse tüm kadınlar erkek şiddetine maruz kaldı ya da kalacak. Sorun tam da burada. Nefretimizin, huzursuzluğumuzun, itimatsızlığımızın kaynağı işte burada.

Ve aynı zamanda, tecavüzcü olmayan erkeklerin yaptığı yahut yapmadığı bir sürü şeyde.

21. yüzyılda hâlâ evin eksikleriyle, çocuklarla, tüm ilişkilerimizdeki duygusal emekle uğraşanın yalnızca bizler olmasın-

da, erkeklerin kendi payına düşen zihinsel yükü reddetmesinde. Bize, alaycı bakışlarına hedef olacağımız sokak köşelerinde zar zor yer verip oturma odalarının bir uzantısıymışçasına tekelleştirdikleri kamusal alanda yer bırakmamalarında.[1] Sohbetlerdeki yerimizi reddetmelerinde, durmadan sözümüzü kesmelerinde, bize karşılarında çocuk varmış gibi cevap vermelerinde, fikirlerimizi kendi işlerine geldiği şekilde yeniden formüle etmelerinde ya da güçbela dile getirebildiğimiz şeyler söz konusu olduğunda sağır numarası yapmalarında.

Erkek erkeğeyken yapılan cinsiyetçi şakalara, kimseye zararı dokunmadığı bahanesiyle gülmelerinde. Belki de aranmış olduğumuzu iddia ettiklerinde, çünkü bilemeyiz, kimi zaman kadınlar hayır deseler de aslında evet demek isterler.

1. Kadına Şiddeti Durdurun (Kasım 2019). *Cinsel ve Aile İçi Şiddet. 2018 Yıllık Verileri.* https://www.stop-violences-femmes.gouv.fr/data/Synth%C3%A8se_Violences%20au%20sein%20du%20couple%20et%20violences%20sexuelles_novembre%202019.pdf adresinden erişildi.

Birazcık kafa yorsak, erkeklerden nefret etmek için çok daha fazla neden buluruz. Peki erkekler, onlar neden kadınlardan nefret ediyor? Binlerce senedir egemen konumlarının sefasını sürmelerine rağmen, onların zorbalıklarını hak edecek ne yapmış olabiliriz?

Erkek düşmanlığının belki bir hedefi var ancak neredeyse her gün, kurbanlarını abaküs sayar gibi saydığımız ölümcül bir bilançosu yok.[1] Ne kimsenin canına kastediyor ne kimseyi yaralıyoruz; hiçbir erkeği meslek sahibi olmaktan, tutkularının peşinden gitmekten, istedikleri gibi giyinmekten, hava karardıktan sonra sokaklarda dolaşmaktan, kendini keyfine göre ifade etmekten alıkoymuyoruz. Olur ha biri böyle bir şey yaparsa da bu, hetero-ataerki kapsamında, yine bir başka erkek oluyor.

1. Eşler ya da eski sevgililer tarafından işlenen kadın cinayetlerinin, Ocak 2016'dan beri duyurulması gibi. Bkz. @feminicidesFR Twitter hesabı.

Biz kendi köşeciğimizde erkek düşmanıyız. Erkeklerden nefret ettiğimizde, en iyi ihtimalle biraz soğuk davranarak tahammül etmeye devam ediyoruz onlara, çünkü her yerdeler, çünkü bununla yaşamak gerekiyor. (İnanılmaz ama gerçek, bizler bastırılmaz bir öldürme isteği duymadan da birinden nefret edebiliyoruz.) En kötü ihtimalle de onları hayatımıza buyur etmeyi bırakıyoruz – ya da çok katı bir önseçime tabi tutuyoruz. Erkek düşmanlığımız erkekleri korkutuyor çünkü bu, sempatimizi hak etmeye başlamaları gerektiğinin işareti. Erkeklerle ilişki kurmanın bizim için bir zorunluluk, bir görev olmaktan çıktığının işareti. Denklik üstüne kurulu her ilişkide olduğu gibi, tarafların birbirlerine saygıyla muamele etmek için çabalamaları gerektiğinin işareti.

İşte bu yüzden kadın düşmanı erkekler, kadın düşmanı hemcinslerinin var olmaya devam etmesindeki sorumluluğunu reddedenler ve bunu normal karşılayıp ce-

saretlendiren bir toplum olduğu sürece, bundan bezen, yıpratıcı hatta tehlikeli ilişkilerin ceremesini çekmeyi reddeden kadınlar da var olmaya devam edecek.

Bırakın kükresin kadınların öfkesi

Küçükken sık sık öfkelendiğime dair bir hatıram yok. Bebekken belki. Ama çocukken bir biblo kadar usluymuşum. Sanırım, öfkelenmemem gerektiğini çok geçmeden anlamamı sağlamışlardı. Etrafımda öfkeli hiçbir kadın ya da kız çocuğu yoktu. "Hiçbir kadın" diyorum çünkü annenin çocuğuna kızmasını saymıyorum. Bu spesifik kızgınlık, stresin ve çocuk eğitimine dair vazifelerin adaletsiz dağıtıldığı çok daha karmaşık bir sistemin parçası; erkeklere genelde en keyifli zamanlarda babalık görevi düşerken, kadınlara kızgınlıklarını tetikleme riski olan daha fazla görev düşüyor.

Benim annemse öfkelenmeyi biliyor. İnternet sağlayıcı şirkete mi kızılması gere-

kiyor, hemen o alıyor telefonu, sakince neyin nasıl olması gerektiğini, neyin yolunda gitmediğini buz gibi bir sesle açıklıyor ve istediğini alana kadar diretiyor. Aynı ses tonunu hilekâr satıcılara, kopya çekip çektiğini inkâr eden öğrencilere (kendisi öğretmen), sevimsiz iş arkadaşlarına karşı da kullanıyor. Sihirli güç diyordum buna, sonraları kandırılmaya çalışılırken hakkım olanı talep edebilmek için bile bu tonu benimseyemediğimi fark edince anladım ki bu aynı zamanda önemli bir meziyet.

Öte yandan annem yakınlarıyla ve onun için önemli olan kişilerle girdiği çatışmalarda (örneğin eşiyle, babamla) öfkesini ifade etmekte güçlük çekiyor. Benim gibi önce homurdanıyor sonra da ağlamaya başlıyor, hoşnutsuzlukla başlayıp gözyaşlarının sel olmasıyla biten ve nihayetinde duyulabilecek pek fazla şeyin dile getirilmediği bir çeşit duygu tırmanışına benziyor bu. Kendim de (eşimle) çoğunlukla aynı tekniği kullandığım için o başarısızlığa mahkûm anları

böyle deneyimliyorum. Sevdiğimiz, günlük hayatımızı paylaştığımız kimselere eleştiri ve sitemlerimizi dile getirmek zordur belki. Kim bilir belki de *erkeklere* sitem etmek ve eleştiri yöneltmektir zor olan.

Erkeklerin öfkesi ise olağanüstüdür. Sürekli bir bağırış çağırış, zaman zaman eşyaları yumruklayış – eşleri tarafından dövülen onca kadına bakılırsa sadece eşyaları da değil. Özetle erkeklerin siniri agresiflik doludur. Oğlan çocukları öfkelenmeleri ve yumruklar savurmaları konusunda cesaretlendirilir – her halükârda küçük bir kız gibi ağlayıp zırlamaktan iyidir. Filmlerde, bazen de gerçek hayatta, bir oğlan okulda aşağılandığında, dövüldüğünde, kendisiyle alay edildiğinde derhal babası ya da başka bir erillik timsali devreye girer ve onu fiziksel şiddetle yanıt vermeye kışkırtır: İşte oğlan çocuğu olduğumuzda böyle savunuluruz.

Ortaokuldayken anlamadığım bir sebepten kızın biri bana takmış ve beni her-

kesin ortasında tokatlayıp ardından da topuklamıştı. Eğer erkek olsaydık, arkadaşlarım etrafımı sarıp karşılık vermem için beni gazlardı, sonra da o geleneksel avlu kavgalarına dönerdi olay. Ama kızdık, *bir başka kızdan* gelen bu şiddet eyleminin ergen ve yetişkinlerce paylaşılan ilk şokundan sonra, her şeyden önce bu olayı unutmam tavsiye edildi. Bana vuran kızın arkasından koşup da karşılık vermek asla aklıma gelmedi. Benden hoşlanmadığı için üzgün ve aşağılanmış hissettim sadece. Ama kızgın değildim.

Öğretilen modeller iki durumda da yanlış. Ne oğlan çocuklarını şiddete teşvik etmek ne de kendimiz gibi başkaları da haksızlık ya da çatışma içindeyken kızlara pasif bir tutum dayatmak doğru. Peki çocukların kendilerini daha farklı bir şekilde inşa etmesi için nasıl bir alternatif önerilebilir?

Ben öfkeyi çok sonraları, feminist olduktan sonra yeniden buldum. Beni ağla-

tan şeyin çoğunlukla aslında feryat ettirmesi gerektiğini ve bir adaletsizlik karşısında ağladığımda kendimi bir nevi kaybetme haline teslim ettiğimi keşfettim. Ben de kendi çıkarlarıma daha iyi hizmet edebilmek için değiştim, cevap vermeyi öğrendim. Hayır, çatışmalar savaşa dönüşsün diye değil, teslim bayrağını çekmemeyi hak eden kimi davalar olduğu için. Elbette, öfkelenmeye başlar başlamaz ayıplandım.

Özel yaşamda, heteroseksüel çiftlerin evlilik içi kavgaları farklı sosyalleşmelerin sahnelendiği tiyatrolardır. Bir çatışmayı sesini yükseltmeden yönetemeyen insanlar görürüz çünkü yöneltilen eleştirileri duymak onların asla hoşlarına gitmez. Bir erkekle birlikteliği olan bir kadınsanız, öfkenizi ifade etmenin iyi bir yolu olmadığı için de bunu yönetemeyebilirsiniz. Statükoya mahkûm görünen bir durum karşısında belirli bir umutsuzluğu dışarı atmak için ağlasak (ben böyle yapma eğilimindeyim) hemen aşırı duygusal, küçücük şeylerden

drama yaratan kişi oluruz. Neyin yolunda gitmediğini daha açık ifade edip değişmesi gerektiğini söylerken sinirlenecek olsak şiddet eğilimli olduğumuz düşünülür ve ileri sürülen o meşhur argümanla bizi dinlemeyi bırakırlar: "Bağırdığın için ne dediğini anlamıyorum." Her durumda, heteroseksüel çiftlerde tarafları dinlediğimizde tartışmayı başlatanın çoğunlukla kadınlar olduğu izlenimine kapılırız. Bunu kadınların en ufak bir sorundan kavga çıkarmaya yönelik biyolojik eğilimi gibi yorumlamayı bırakıp, çatışmanın esas kaynağı üzerine düşünsek daha iyi olur. O zaman tüm bunların aslında daha en başından dengesiz kimi durumları düzeltmek için yaşandığını ve de zihinsel yük sonucunda ya da erkeklerin kendilerine söylenenleri dinlememeleri karşısında kadınların deliye dönmekten başka çaresi kalmadığını anlarız. Kadınları anlaşmazlık yaratmakla suçlamak, cinsiyetçi olmanın yanı sıra dürüst de değildir.

Çünkü özünde çatışmalar daha ziyade olumludur. Tabii ki ilişkide bir sorun olduğuna işaret eder ancak bu sorunu çözmek için bir şeyleri yoluna koymaya hazır olduğumuzu da gösterir. İlişkide ev hayatına dayanan bir anlaşmazlık patlak verdiğinde, orada çoğunlukla stres altındayken yardım alarmına basan bir kadın ve sırf asıl sebebi görmezden gelmek için küçük düşürücü bir şekilde yalnızca biçime takılan bir erkek vardır. Bu, eleştiriyi duymamanın, haliyle de kendini sorgulamamanın bir yöntemidir. Duygulara karşılık olarak aklın mıntıkasını seçen erkekler, kendilerini otorite pozisyonuna konumlandırır.

Yalnızca baskın konumdakiler her durumda makul ve sakin kalabilir çünkü sıkıntı çeken onlar değildir. Muhatabının duygularına kulak tıkamak bir seçimdir; bu duyguların kaynağını anlamak istememeyi seçmek, belki de bunun sorumlusu olduğumuzu reddetmektir.

Elbette kadın erkek ilişkilerindeki tüm çatışmaların kaynağı duygusal ya da zihinsel yük değildir; erkeklerin hepsi eşlerinin eleştirilerine kulak tıkamıyor. Kadınların bir tartışmada asla haksız olamayacağını da iddia etmiyorum.

Fakat bu konu hakkındaki tanıklıklara bakın, kadınları boğan günlük hayattaki "ufak tefek şeyler"le ilgili sürekli tekrar eden bir model göreceksiniz: Instagram hesapları (aktivist Coline Charpentier tarafından yönetilen ve zihinsel yükün ağırlığından bahseden *T'as pensé à?* [Hiç düşündün mü?] isimli hesap gibi), bir erkekle ilişki yaşarken feminist olmanın zorluklarını konu alan basın makaleleri[1]... Etrafımızdaki erkekler ne derse desin, bizi yiyip bitiren tüm bu ağırlık hayal gücümüzün ürünü değil – ve kimi zaman içimizdeki cı-

1. Leportois, D. (7 Ekim 2019). İlişki mi, femi ist ilkeler mi? Heteroseksüel bir feminist için ikisini bir arada götürmek kolay olmayacak. http://www.slate.fr/egalites/le-feminisme-lepreuve-du-couple-hetero/episode-1-repartition-inequitable-taches-genre adresinden erişildi.

lız bir ses kıyameti koparmaktansa buna katlanmamızı istiyor.

Kadın düşmanlığı bu öfkeden doğup beslenir. Feministler ezelden beri ev sınırları içindeki öfkeyle politik öfke arasında bağlantı kurmuşlardır. Kadın ve erkek maaşları arasındaki uçurumdan tutun, çamaşır makinesini çalıştırmanın kimin aklına geleceğine kadar "kişisel olan politiktir" Gelgelelim, kadınların öfkesi uzun bir süre feminist öfke olarak dışavurulmadı. Taşkın duygular –özellikle de kadınlardan geliyorsa– hoş karşılanmadığı için bu dişil öfkeyi eski saygınlığına kavuşturmamız uzun zaman aldı. Bu öfke yüzyıllardır etrafını saran tabudan kurtulmaya, yerini bulmaya başlıyor: Onun hakkında yazıyor[1], kökenlerine iniyor, onu eril öfkeyle karşılaştırıyoruz. Dişil öfke nihayet *var olmakta.*

1. Yalnızca tek bir eser önerecek olsam bu 2018'de Remue-Meninge yayınevinden çıkan, Genevieve Morand ve Natalie-Ann Roy'un derlediği *Liberer la colere* olurdu.

Bulunduğu yerde onu beslemeli ve adalet isteyen, tazminat talep eden, bizi teslim olmamaya sevk eden öfkenin ateşini göğsümüzde harlamalıyız. Devrimlerimize ivme kazandıran ve erkekleri eylemlerinden sorumlu olmaya iten de işte bu öfkedir.

Tıpkı bir erkek gibi vasat

Erkeklere yönelik öfkenin önemini bir kez kavradıktan sonra kendimi oldukça çaresiz hissettim. Etrafımı saran tüm bu vasat erkek bireylerle ne yapacaktım? Onları doğrudan geri dönüşümsüz çöpe yollasam hayatımda doldurulması imkânsız bir boşluk yaratır mıydım? Ormanın derinliklerinde, terk edilmiş bir kulübeye çekilmekten başka bir çözüm olamaz mıydı?

Büyük haberi veriyorum öyleyse: İnsanlık bütünüyle erkeklerden ibaret değil. Bunca yer kaplayıp herkesi varlıklarının zaruri olduğuna inandırmayı başarırken buna inanmak güç tabii, ancak telaşa mahal yok. Erkeklerden bir kez yakayı sıyırdık mı görüyoruz ki aslında her yanı saran

gürültülü ve zararlı erkek varlığının, farkına varmamıza ve değerini anlamamıza engel olduğu tonla harika kadın (her şeyden de önce kendimiz) var(ız).

Erkek nüfuzunun ağırlığı altında her gün ezile ezile kendimizi unutabilmemiz çok acayip. Belki erkeklerin hepsi art niyetli değil ama erkeklerin hatta bazen yalnızca yoldan geçen alelade bir erkeğin bile düşüncesinin bizimkinden daha önemli olduğuna dair çok erken yaşlardan itibaren zihnimize kazınan fikre direnmek zor. Eşitlik üstüne kurulu olduğunu varsaydığımız ilişkilerde bile çoğumuz kim olduğumuzu ve erkekleri memnun etmek için kendimizi onlara gösterirken cilalamak durumunda kalıyoruz. Partnerimizin gözünde "baştan çıkarıcılığınızı yitirmemek" için hoş görünen ve gösteren ama rahat olmayan kıyafetler satın alıyoruz. Kırk kez dolaba koymasını söylememize rağmen sütü dışarıda unutan sevgilimize kızgınlığımızı yutuyoruz,

nihayetinde annesi değiliz[1] – hem ufak tefek şeyler için sinirlenmek yorucu. Bir tartışma esnasında karşımızdaki erkeği güç duruma düşürmemek için ya da kendi fikrimize güven duymadığımızdan, onunla zıtlaşmamak için kendimizi zor tutuyoruz. İlişkimize heyecan katsın diye, bizi rahatsız hissettiren cinsel pratikleri gönülsüzce kabul ediyor ya da tam tersi, yaratmamız beklenen saygıdeğer kadın imajına ters düşmesin diye arzularımızı susturuyor, fantezilerimizi bastırıyoruz.

İç dünyamızın ibresine kalbimiz ya da zihnimiz değil de hayatımızdan geçen bir dolu erkeğin keyfî kanaatleri hükmedince biz olmaktan çıkıyoruz.

1. Heteroseksüel ilişkilerde bu söylemin devamlı gündeme gelmesi ilginç. Bu çocuk-erkeklerle sürekli karşı karşıya kalan ve tüm yükü sırtlayacak gücü olmayan kadınların içten gelen çığlığı aslında bu. Yetişkinler arasında yeri olmayan, yine de bir sürü erkeğin aradığı rolün reddedilişi. Fakat bu aynı zamanda suçu, eğitim verme görevini zamanında iyi yapamamış anneye yıkmanın da bir yolu. Peki babalara ne olacak? Yetişkin olma sorumluluğunu alan erkekler nerede peki?

Bir süredir yaşamıma son derece bilge bir vecize rehberlik ediyor. "YETERSİZLİK SENDROMUNA KARŞI GÜNLÜK TELKİN: Tanrım bana vasat erkek güveni ver."[1] Ne zaman şüpheye düşsem, kibir denen hokkabazlıkla bayağılıklarını yeterlilik diye yutturmayı başarmış tüm o vasat erkekleri hatırlıyorum.[2] Bizim yetersizlik sendromumuzun antitezi olan bu dolandırıcı cüreti tamamen bir erkek ayrıcalığıdır. Biz karşılarında muntazaman şu ya da bu konuda layıkıyla konuşabilmek için yeterince okuyup okumadığımız, şu ya da bu pozisyonda çalışmak için yeterince eğitimli ya da deneyimli olup olmadığımız, argüman ileri sürerken sayısal verileri şaşırıp şaşırmadığımız fikriyle dehşet içindeyken, onları böyle görmek incitici. Saçmalıkları ve orantısız egolarıyla bu vasat erkeklerin kendilerinden daha yeteneklilerin yerini

1. Sarah Hagi 2015 yılında Twitter hesabında yazmıştı.
2. Hangi erkeklerden bahsettiğimi çok iyi biliyorsunuz.

işgal etmesi sinir bozuyor. Biz bu cephede devamlı kendimizden şüphe etmek üzere yetiştirildiysek, erkekler muhtemelen dünyanın merkezine oturacakları ya da en azından eksikliklerinin kapatılacağı güvencesiyle büyüyor. Buna örnek olarak Linkedin tarafından gerçekleştirilen bir çalışmayı örnek verebiliriz: Bir iş olanağı karşısında erkekler "şansını deneme" ve "bakıp görme" eğilimindeyken, kadınların yalnızca kendileri için biçilmiş kaftan gibi görünen pozisyonlara başvurma eğiliminde olduğu tespit ediliyor.[1]

Bu hikâyeden çıkarılması gereken bir ders var, hepimizin ulaşmaya gayret edebilecegi bir ideal. O da kendimizi değersizleştirmeyi bırakıp daha sık cesur davranmak ve her zaman ama *her zaman* şüphe içine düştüğümüzde kendimize şu soruyu

1. Duport, P. (15 Mayıs 2019). *İş İlanları: Kadınlar erkeklerden daha az başvuruyor*. https://www.francetvinfo.fr/replay-radio/c-est-mon-boulot/offres-d-emploi-les-femmes-postulent-moins-souvent-que-les-hommes_3425639.html adresinden erişildi.

sormak: Benim yerimde vasat bir erkek olsa ne yapardı?

Dürüst olmak gerekirse vasat bir erkeğin kendine duyduğu güvene sahip olmak, aynı zamanda kendimize daha nazik davranmak demek. Dünyada onca erkek mükemmelliğin yakınından bile geçmeden yolunu bulabiliyorsa, belki bizim de kendimizi yokuş aşağı bırakmamızın vakti gelmiştir.

Siz hiç çocuğunu bir iş gezisine giderken partnerine bıraktığı için suçluluktan gözüne uyku girmeyen erkek gördünüz mü? Nerede iş arkadaşıyla yüzleşmeyi fazla dürüst ve direkt olma korkusuyla iki hafta boyunca zihninde gezdiren erkekler? Demek istediğim, erkeklerin çoğunluğunun berbat ilişkisel seviyesine inmemiz gerektiği değil. Sadece *Wonder Woman* ile azize karışımı varlıklar olmayı başaramadığımız için suçlu hissetmeme ve kendimize üç-beş kusur sahibi olma izni verme zamanının geldiğini söylüyorum. Erkekler için

standartlar ne kadar düşükse kadınlar için de o kadar yüksek. Çirkin olma, kötü giyinme, bayağı, münasebetsiz, sinirli, dağınık, bitkin, bencil, yetersiz olma hakkımızı saklı tutalım.

Erkeklere önem atfetmemek, derin yetersizliklerini bir bakışta anlamamıza ve önlerine geçecek cesareti bulmamıza izin verir. Kurnazlıklarına duyarsız kalarak nihayet hak ettiğimiz yeri alabiliriz.

Heteroseksüellik tuzağı

Heteroseksüelliğe yönelim buyruğu öylesine habis ki bizi sadece erkeklerle ilişki kurmaya itmekle kalmaz, hiçbir geçerli sebep olmamasına rağmen kendimizi bu ilişkilere adamamızı salık verir. Elbette ki aşk var, aşkın varlığını inkâr edebilecek pozisyonda değilim. Ama aşk insanları çift olmaya iten yegâne etken değil, hiçbir zaman da olmadı.

Çocukluktan itibaren, oğlanlar gibi kız çocukları da şartlandırılır: Onlardan bir kız ya da erkek arkadaşları olması beklenir. Bu tabirin onlar için hiçbir anlam ifade etmediği yaşta bile o soru çalınır kulağa: "Eeee? Sevgilin var mı?" Dört yaşındayken, bir kız ya da erkek arkadaşa sahip olmak, bu şe-

kilde adlandırdığımız kişiyi "elinde bulundurmak" ve somut bir dayanak olmaksızın, tamamen akıldışı bir yöntemle onu kendimize saklamaktan başka anlama gelmez. Çocuklara küçüklüklerinden itibaren, sevgilisizliğin neredeyse vahim olduğu öğretilir, neyse ki aynı zamanda "buna daha vakitleri olduğu" da ima edilir. Fakat onlara hiçbir zaman sevgili istememe opsiyonu tanınmaz. Bu durum kızlarda, yeniden hayata dönmek için bir prensin öpücüğünü bekleyen prensesten başkalarının çocuklarını yiyen kötü kalpli yalnız cadılara, özümsedikleri medya araçlarıyla kızlara iletilen bir kamyon dolusu emir ve klişeyle pekiştirilir. Erkeklerse büyük şeyler başaran, hatta kimi zaman üstün yeteneklere sahip kahramanlarla dolu hayal dünyası sayesinde daha nitelikli bir bakış açısıyla büyür. Temelde yatan mesaj aşağı yukarı aynı olsa da, onlar başka olasılıklar geliştirmek için daha fazla fırsata sahiptir. Kendilerini son derece atıl ve bunaltıcı bir yalnız-

lık içinde bulma fikriyle daha az sınırlandırılmışlardır, çünkü içsel değerleri kız arkadaşları ya da eşlerine koşullu değildir. Bu çalkantılı hayatın *aktörleri* olmaya, hayallerine sıkı sıkı sarılmaya, dağları delmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaya da daha fazla yüreklendirilirler. Küçük kızlarsa büyüleyici prenslerini bekler. Daha sonraları, bir kadının romantik bir ilişkide ilk adımı atmasının tuhaf karşılandığına tanık oluruz. (Kendi arzularının farkında olup bunları ifade etmeleri ise rezillik olarak görülecektir.)

Kadınlar için ilişkide olmak gibi bir *gereklilik* var çünkü toplumun gözünde yalnız bir kadının, bir erkeğe ait olan kadın kadar değeri yok. Evli ve çocuklu hemcinsleri tabiatlarına özgü cömertlik ve uysallıklarını sergileme konusunda son derece özgürken, bekâr ve çocuksuz kadınların egoist ve hayata gücenmiş olduğu farz edilir. Kadınları, erkeklerle ilişki kurmalarının onlar için en hayırlı şey olduğuna ikna et-

mek amacıyla epey enerji sarf edilir, onlar da buna ikna olmaya razı olur çünkü bekâr varoluşlarının üzerinde yaşlı, uğursuz bir kedili kadının hayaleti süzülür.

Halbuki, görünüşe bakılırsa en mutlu kişiler bekâr ve çocuksuz kadınlar.[1] İlişkide kendine düşen görevi hakkıyla yerine getiremeyecek donanımda bir sevgiliye sahip olmanın hüsranından azade, üzerimize yüklenen yegâne ruhsal yükün kendimizle bağlantılı olduğu bir yaşam hayal etmeyi başarsak, bunun hiç de şaşırtıcı olmadığını anlarız. Yukarıda atıfta bulunduğum çalışmanın arkasındaki isim olan davranış bilimi profesörü Paul Dolan meseleyi şu şekilde özetliyor:

"40 yaşında, hiç çocuğu olmamış bir kadın görüyorsunuz [ve ona şöyle diyorsunuz]: 'Vah vah, çok yazık. Belki bir gün

1. Cain, S. (25 Mayıs 2019). Mutluluk uzmanı, bekâr ve çocuksuz kadınların daha mutlu olduğunu söylüyor. https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/may/25/women-happier-without-children-or-a-spouse-happiness-expert adresinden erişildi.

doğru erkeği bulursun ve bu durum değişir.' Hayır, belki de kendisini *mutsuz edip* sağlığına zarar verecek *yanlış erkeği* bulur ve daha erken ölür."

Onca kadın erkeklerin koynuna atılmaya zorlanıyorsa bu aslında yalnızca erkeklerin mutluluğu ya da hiç olmazsa esenliği için. Kadınları yalnızca heteroseksüel ilişkide serpilip gelişebileceklerine ikna ederek kıstırıyor, köşeye sıkıştırıyoruz. Kendilerine güvenemez hale geliyorlar.

Kadınlar kendilerine, bekârlığı bir ceza gibi değil de tıpkı ötekiler gibi, kusurları ve avantajlarıyla bir hayat deneyimi olarak yaşama izni verdiğinde, bir "erkeğe", herhangi bir erkeğe ihtiyaçları olmadığını bir kez daha keşfederler. Bağımsızlıklarının ve özgürlüklerinin keyfine varırlar. Ve nihayet bir partner bulduklarında, bu *gerçekten* de müşterek tatmin imkânıyla, birlikte ilişkiye başlama isteği uyandıran biri karşılarına çıktığı için gerçekleşir. Yalnızlık korkunç bir fikir olduğundan, kendilerine illa

bir partner gerektiğinden veya beyefendi günlük programını çekip çevirecek, çoraplarını yıkayacak birine ihtiyaç duyduğundan değil.

Bir ilişkiyi anlamlı kılanın ne olduğunu sorgulamadan, heteroseksüelliğin zorunlu varsayılan yakın ilişki tipi olduğuna inanmak bir tuzaktır. Tekeşli heteroseksüel bir ilişkiye başlamak, giyinmek ve sabah işe gitmek için bisikletini kapmak kadar doğal. Kadınlar uzun zamandır gelişimin ancak bir erkek aracılığıyla gerçekleşebileceğine inandırılıyor – bu erkek duyarsız, uyuşuk, baştan aşağı ehemmiyetsiz olsa dahi, yalnız kalmaktan iyidir.

Gelin kendi kendimize ve kendimiz için yaşama neşesini tadalım, yalnız olmaktan korkmamıza yol açan gayriihtiyari mekanizmadan sıyrılıp bir ilişki içine girmenin doğru nedenlerini bulalım. İlişkide olmasak da sevildiğimizi ve desteklendiğimizi hissettirecek, kaynağını aşktan almayan, samimi, derin ve sağlam ilişkilerle güçlendirelim

çevremizi. Sınırlarımızı ve bizim için neyin kabul edilebilir olduğunu öğrenip bu sınırların duyulmasını sağlayalım. Hem belki de, her heteroseksüel ilişkinin külfete dönüşmeye mahkûm olduğunu söylemek söz konusu olmadığından (iyimser bir insanım), kendi beklentilerimizle uyumlu, bizi hak eden, aşk ilişkisinin –diğer tüm ilişkiler gibi– ötekine sahip olmaya ve onu sömürmeye değil de dinlemeye, saygıya ve karşılıklı desteğe dayandığını düşünen partnerlerle karşılaşmayı umabiliriz.

Kız kardeşler

Biraz daha gençken, diğer kızlar gibi olmamakla övünürdüm. Herkesçe feminen kabul edilen tutkularım yoktu pek, kız gruplarının içinde rahat da hissetmiyordum. Hal böyle olunca, ben de erkeklere havalı görünmeye çalıştım. Eh, havalı görünmek için "öteki kızlar"ı alenen küçümsemekten iyisi düşünülebilir mi? Erkek gruplarını çevreleyen değişik bir hava vardı, onlarla arkadaş olmak çok daha ilgi çekici geliyordu. Gelgelelim bu aşırı erkeksi ortamlarda da rahat hissetmediğimi anlamam fazla zamanımı almadı – suç belki de onları memnun etmek istediğimi görüp bundan istifade etmeye çalışan birkaç erkekteydi. Velhasıl erkeklerden kabul gör-

me umuduyla kendimi "öteki kızlar"dan ayrıştırmam, onların nezdinde beni epey vasat bir arkadaş yaptı.

Peki kökü oldukça derinlere inen, erkeklere güvenme ve onları memnun etme âdetimizle gerçekler arasında nasıl bir orta yol bulacağız? Hepimiz, en az bir defa cinsiyetçi saldırıya uğramış bir kadın tanımışızdır. Erkekleri hak edilmemiş kaidelerinde kendi haline bırakarak çevremizdeki kadınlara iyi birer arkadaş olamayız. Erkekleri idealleştirmeye devam edersek, kadın arkadaşlarımızın haklı olarak bizden bekledikleriyle, tüm iyi niyetimizle ne kadar denesek de onlara sunabileceklerimiz arasında her daim bir uçurum olacaktır.

Bu nedenle benim için bu saatten sonra öncelik, etrafımdaki kadınlara varlığımla güvenilir bir destek temin edebilmek. Benimle birlikteyken kendilerini güvende hissetmelerini, cinsiyetçi bir saldırıya maruz kalırlarsa her daim onların yanında olacağımı bilmelerini isterim. Bana anlat-

tıklarının doğruluğunu bir an bile sorgulamadan onlara inanacağım. Ne başlarından geçenleri hafife alacağım ne de onlara bu konuda bir sorumluluk yüklemeye çalışacağım. Saldırının faili tanıdığım biri –özellikle de tanıdığım biri– olsa bile. Faile mazeret bulmamdan ya da bir yolunu bulup da bu saldırgan(lar)la iletişimimi korumakta ısrar etmemden korkmalarına gerek olmadığını söylemek istiyorum onlara. Bir çift arasında tecavüz ya da saldırı söz konusu olduğunda, "Özel hayatlarıdır, bizi ilgilendirmez," diyen ya da bunu yalnızca bir bakış açısı meselesi gibi yorumlayan insanlardan olmayı reddediyorum.

Kadınlar için güvenilir biri olma önceliğim aciliyete dönüştü ve yalnızca travma halinde ya da zor durumlarda geçerli değil. Kız kardeşliği pusulam haline getiriyorum çünkü etrafımda, tüm desteğimi ve sevgimi hak eden zeki, yetenekli, tutkulu, inanılmaz derecede hayat dolu kadınlar var. Enerjimi onlara ve tüm kadınlara ver-

meyi tercih ediyorum çünkü erkeklerin onaylanmış hissetmek, aldıkları kararlarda desteklenmek, değerli oldukları konusunda temin edilmek için bana ihtiyaçları yok, üstelik kadınlar arasındaki ilişkilerde çoğunlukla kendiliğinden gelişen karşılıklı bir durum mevcut. Zamanında yardımımı talep etmiş tüm kadınlara güvenebileceğimi biliyorum. Depresif hissedecek olsam, kendimden şüpheye düşsem ya da tek başıma altından kalkamayacağım ciddi bir şey yaşasam, tüm o kadınlardan ihtiyacım olan desteği almak için cebimden telefonu çıkarmamın yeterli olduğunu biliyorum.

Aynısını ise dirsek temasında olduğum erkekler için söyleyemem, halbuki gayet sevecen erkeklerle temas halindeyim. Fakat şefkatlerinin bir sınırı var, dinleme ve odaklanma kapasitelerinin de. Tek ihtiyacım olan anlayışlı bir çift kulak ve yaslanıp ağlayabileceğim bir omuzken erkekler çözümlerle gelir, tüm sorunlarımı çözmek,

tasalarımı rasyonalize etmek ister. Bazen erkeklerin çözüm getirici –kurtarıcı– olarak kendini dayatma eğilimlerinin, bilinçsiz de olsa bizi susturmaya yönelik bir girişim olup olmadığını düşünüyorum.

Uzun bir süre boyunca erkeklere öncelik verdim: Karşılığında bana pek zaman ayırmadan tüm zamanımı aldılar, benim nezdimde daha iyi olmayı umursamadan daima onların gözünde mükemmel olmamı beklediler. Anladım ki erkeklere hayatımda büyük bir yer ayırdığımda onların önceliği olmuyordum. Öteki erkekler her zaman benim gördüğümden daha fazla saygı görecekti. Ben de, erkekler bundan böyle eskisi kadar önemli olamasın diye okuduğum kitaplarda, izlediğim filmlerde, hatmettigim içeriklerde, gündelik ilişkilerimde kadınlara öncelik veriyorum. Bana iyi gelen, çok şey katan, beni besleyen bu kız kardeşliğe öncelik tanıyorum. Yaratıcılığımda, aktivist yolculuğumda, kendim

ve toplum üzerine uzun uzadıya düşünürken, kendimi inşa etmek için erkeklere ihtiyacım olmadığını nihayet anladığım tüm o alanlarda.

Tupperware buluşmalarına, *pijama partilerine ve girls' club'lara övgü*

Kadın toplaşmaları cadı ayinleridir.

Toplanma gerekçeleri siyaset değilse erkekler tarafından gülünç ve yersiz görülürler, bir mücadelenin savunucusu olduklarındaysa dışlayıcı ve tehditkâr. Her halükârda erkekler tüm çabalarını bu toplantıları engellemeye harcar. Halbuki bu haremlik organizasyonlara gücenen erkeklerin (özellikle de en ayrıcalıklı olanların), iktidarı ellerinde bulundurdukları çok eski zamanlardan beri kadınları ve kendilerine benzemeyen herkesi dışarıda bırakan top-

* Ev kadınlarının marka elçisi olup, kendi aralarında toplandıkları günlerde çeşitli ürünlerin tanıtımını yaparak ufak bir komisyon karşılığı satış yapması. (Ç.N.)

lantılardan kendilerini mahrum ettikleri söylenemez. Bunlar her *olup bitenin* parçası olmak isteyen erkeklerle, nezaketsiz ya da uygunsuz kaçar mı diye sormaksızın davet edilmediği halde damlayan, tüm partilere sızmaya çalışan yancılarla aynı kişilerdir. Bu beyler kendilerini ilgilendiren hiçbir şey bulunmadığında bile çemberimizin dışında bırakılmayı hoşgörüyle karşılamasını bilmezler.

Oysa bizi bastırıp ezen toksik erkeklik biçimleri, kendi dışa kapalı erkek zümrelerinde şekillenir. Futbol kulüplerinden tutun, erkeklere özgü Amerikan tipi derneklere (ve onların Fransa ayağına, tıp öğrencisi erkeklerden oluşan organizasyonlara örneğin), LOL Ligi'ne*, dünya çapındaki otoritelerin çoğunluğuna dek, erkekleri er-

* Fransa'da ses getirmiş, yaklaşık otuz kişiden oluşan bir Facebook grubu. 2009 yılında kurulan grubun üyelerinin çoğunu, birkaç kadın haricinde medya ve iletişim sektöründe iyi pozisyonlarda çalışan Parisli erkekler oluşturmaktaydı. Grup üyelerinin Twitter'da anonim olarak ya da kendi kimlikleriyle kadınlara ve eşcinsellere yönelik sataşma ve tacizci tutumları 2019 yılında büyük tartışma yarattı. (Ç.N.)

kek erkeğe bıraktığımızda en fena hataları işlediklerini görürüz. Onlara soracak olsak, sadece iyi vakit geçirdiklerini, eğlenip birbirlerine yardım ettiklerini söylerler. Gerçekteyse güç alanlarını, ağlarını genişletmek için, her şeyi muazzam bir horoz dövüşüne –ya da daha ziyade devasa bir boğa güreşine çünkü aslında bu süreçte yaralanan asla kendileri olmaz– çevirerek erkekliklerini son noktaya kadar zorlarlar. *Erkekler kulübüne* giriş kartları ancak kadınları ya da azınlıkları hor görme pahasına elde edilen bir şeyse, neden kendilerini bundan mahrum bıraksınlar ki? Nasılsa onlara hiçbir şey olmaz – ya da birkaç çizikle kurtulurlar.

Erkekler tam da zararlı ve indirgemeci bir erkek birliği dokuyup geliştirirken bizi kendimizden ve benzerlerimizden men ediyorlar. Kadın kadına gerçekleştirdiğimiz feminist toplantılarımıza öfkelenirken aslında sitem ettikleri şey, üzerlerinde söz hakkına sahip olmadıkları, tek bir politik vü-

cutta buluşan bizleriz. Hakikaten de onları çileden çıkaran kadınların bir araya gelmesi değil. Söz konusu örgü kulüpleri, anne dernekleri ya da Tupperware günleri olduğunda zerre ilgilerini çekmez. Onların dayanamadığı, hatta korktuğu organize olmamız, bir araya gelmemiz, fikir ve eylem planlarının ortaya çıktığı politik bir bütün oluşturmamız. Ve nihayetinde de onlara en ufak bir önem atfetmememiz.

"Kız kıza" geçirdiğimiz anlar, özü itibarıyla bir uçarılığın dışavurumundan başka şey değilmişçesine, onların viski içip poker oynadıkları anlar düşünsel açıdan daha müstesnaymışçasına, erkekler tarafından dalga konusu olup hor görülüyor. Fakat bu anlar kof değil ve beyhudelikten de çok uzak. Örgü kulüplerimiz ve pijama partilerimiz önemli ve harikulade. Çünkü kadın dayanışması hiçbir zaman uçarı değil ve her daim politik. Bunu artık açıkça ilan ediyor, pankartlarımıza yazıyoruz; yeni bir şey olduğundan değil, onu kuytulardan çıkar-

mak, erkeklerin bizi dışlaması kadar kadim olanı haykırmak için. Bizi birbirimizden uzaklaştırmaya and içip, bunu yaparken kamusal ve siyasal alandan da uzaklaştırıyorlar. Geçmişte açık açık yaptılar, gizliden gizliye devam ediyorlar. Feminist randevularımızla dalga geçerek, bu buluşmaların gözümüzdeki değerini azaltmaya çalışarak ve tek başına onların yarenliğinin bize yeteceğine ve bundan memnun olmamız gerektiğine bizi inandırmaya çalışarak.

Feminist alanlarımızda ekip biçtiğimiz, kız öğrenci yurtlarına özgü bir birlik hali. Orada belki daha gayriciddi ve yüzeyseliz, belki giysilerden, yemekten, modadan bahsediyoruz. Fakat bu ilgi alanlarının kadınsı addedilmesi, onların kötü olduğu ve terk edilmesi gerektiği anlamına gelmez. Özgürleşme umuduyla sevdiğimiz şeyleri, erkekler tencere tava kadın kısmına mahsus diye düşündüğü için sevmekten vazgeçecek de değiliz. Güçlü eylemler, görünürdeki bu yüzeyselliğin ardındaki faaliyettedir.

Bizler bünyesinde erkeklerin çıkarlarına hizmet etmediğimiz bir uzam-zaman yaratma gücüne sahibiz. Orada, görüş alanımızdan uzakta, ancak havada salınabilirler, o da biz arzu edersek. Orada onlar hakkında gönlümüzce konuşma ya da hiç konuşmama, dünyadaki öteki konulara ve kendi hayatlarımıza yer açma özgürlüğüne sahibiz. Fena halde ihtiyacımız olan manevi kaynağı orada bulacağımıza şüphe yok, çünkü erkeksiz alanlar korkumuzun, neşemizin ve öfkemizin var olma hakkına sahip olduğu yerlerdir. Her şeyden önce de, kadınların yalnızca birbirleriyle zıt düşerek var olmasını arzu eden dünyadaki ayrıştırmaya karşı bir reddediş vardır orada.

Kadınlar, gelin birleşelim: Birliğimizden doğan güç çetin ve ürkütücü.

İnanıyorum ki erkek düşmanlığımızı yaşamaktan ve dile getirmekten korkmamıza artık gerek yok. Erkeklerden ve temsil ettiklerinden nefret etmek en mutlak hakkımız, aynı zamanda da bir şenlik. Kim

inanırdı erkek düşmanlığında bunca neşe olduğuna? Bu ruh hali erkek egemen toplumun inanmamızı istediğinin aksine, bizi ne hırçınlaştırıyor ne de yalnızlaştırıyor. İnanıyorum ki erkek nefretimiz, kadın sevgisinin her haline (ve özsevgiye) kapı aralıyor ve özgürleşmek için bizim bu aşka, sevgiye, kız kardeşliğe ihtiyacımız var.

Teşekkür

Bu kitabı yazmamı teklif eden, bu vesileyle çocukluğumun o küçük "büyük rüya"sını gerçekleştirmeme katkı sağlayan Coline ve Martin'e, önerileri, eleştirileri, zengin fikir alışverişleri ve bana duydukları güven için pek çok duygu eşliğinde teşekkürlerimi sunuyorum.

Anaïs'i selamlıyorum: O olmasaydı muhtemelen asla ciddi ciddi yazmazdım. Onun gibi bir arkadaş ve yazı partnerine sahip olmak bir hazine.

Bu metnin başlangıç kısmını yeniden okuyup son derece değerli ve müşkülpesent bir bakış getiren, tesadüf bu ya, olağanüstü de bir dost olan Lucie'yi kucaklıyorum.

Her daim beni varoluşsal bir panik halinden (bu kitabı yazarken defalarca başıma geldi) kurtarmak için hazır bekleyen, son derece gurur duyduğum kız kardeşim Mariane'a da sonsuz teşekkürler.

Şevkleri ve destekleri, kelimelerime inanmama her daim yardım ettikleri için dostlarım Laetitia, Nepsie, Béné ve Sarah' ya da kalbimin derinliklerinden teşekkür etmek isterim.

Karantina sırasında ruh sağlığımı korumama yardım eden hatunlar grubuna da selam: Sanal "girl's club"ımız gerçek bir nimetti! Cinsiyetçi ve cinsel şiddetle savaşma kolektifi L'echappée kadınlarına da takdirlerimi sunuyorum: Adanmışlıkları, cesaretleri, radikallikleri ama aynı zamanda bireysel düzeyde olduğu gibi kolektif düzeydeki nezaket ve hoşgörüleri benim için her daim ilham kaynağıdır.

Tipeee üzerinden beni destekleyerek, yazıdan kazandığım hayatı ufak ufak inşa

etmeme yardımı dokunan herkese bilhassa teşekkür ederim.

Aşk dolu bir teşekkür de Mathieu'ye, ikimizden bana inanan ilk kişi olduğu için.

Ve pek tabii yeryüzündeki en tatlı kedi olduğu için, gecenin ortasındaki deniz fenerime, Eleven'a teşekkürler. (Yalnız kapının izolasyon bandını çekiştirmeyi bırakabilirsen çok daha iyi olur, teşekkürler.)

Daha fazlası için...

Eğer kendinize nasıl erkek etkisinden az da olsa sıyrılmış bir hayat hayal edeceğinizi soracak olursanız, sizin için erkek hegemonyasını sorgulayan farklı türde eserlerden oluşan küçük bir liste hazırladım. Bu kitaplar, podcast'ler, dizi ve filmler aynı zamanda kadınlar arasındaki güçlü ve eşsiz ilişkilere de ışık tutuyor. Tesadüf mü? Zannetmiyorum.

Kitaplar

• *The Nowhere Girls*, Amy Reed

Değişmez olduğuna inanılana karşı mücadele etmek için bugünün kadınlarının enerjisine ışık tutan, gençlere güç veren bir okuma. Cinselliğe yönelik buyruklara

ve tecavüz kültürüne karşı etkili bir söylem.

• *Bugünün Cadıları*, Mona Chollet

Bu kitap, artık pek hatırlamadığımız yalnızlığın, kız kardeşliğin, sadece ama sadece kendimiz için kadın olmanın tadına yeniden varmamızı sağlıyor. Yalnız yaşlanmak, anneliği reddetmek, kadim bilgelikten beslenmek... Daha ne olsun, değil mi? Öyleyse yaşasın cadılar!

• *Into the Forest*, Jean Hegland

İnsansız, kapitalizmsiz, doğaya ve kız kardeşlere daha yakın yaşama bir kapı aralayan, geçen yüzyılın sonunda yazılmış bir kıyamet-sonrası romanı. Her şeyin mükemmel olmayacağı ama şüphesiz daha fazla sevecenliğin hüküm süreceği bir senaryo.

• *My Life on the Road*, Gloria Steinem

Erkekler karşısında bağımsızlığını ve diğer kadınlarla olan ilişkilerini her zaman geliştirmesini bilmiş Amerikan feminizminin en önemli isimlerinden birinin otobi-

yografisi. Feminizm tarihinin izlerine doğru yola çıkmak isteyenler için de iyi bir fırsat.

Podcast'ler

• *Écoféminisme, 2e volet: Retrouver la terre* – Un podcast à soi (Ekolojik Feminizm, İkinci Bölüm, Toprağa Yeniden Kavuşma)

Bu programın eko-feminizme adanmış ikinci bölümünde, lezbiyen ve heteroseksüel kadınların erkeklerin bakışlarından ve beklentilerinden uzak, komün içinde yaşadığı Les Terres des Femmes'ı (Kadınların Toprakları) keşfediyoruz. Özgürleştirici.

• *Féminisme et fiction: se réinventer* – Les Trois Points (Feminizm ve Kurgu, Kendini Yeniden Keşfetme)

Bu hürriyet taraftarı podcast erkeklerin aktivist çevrelerdeki yerini ve akılcılıklarını sorgulamayı mümkün kılıyor. Olasılıkları yeniden yaratmak için hayal gücüne yer ayırmak: İşte dişil bir süper güç.

Diziler

• *Sex Education*

Bu dizide genç kadınlar ve benlikleri gelişip serpiliyor, birbiriyle karşılaşıyor. Müthiş bir seyir keyfi. Güzel ve sağlam dostlukları büyüyüp serpilmelerine olanak tanıyor. Oğlanlara gelince, onlar da iletişim kurmayı, kendileri ve başkalarına karşı dürüst olmayı öğreniyorlar.

• *Jane the Virgin*

Jane the Virgin beş sezon boyunca kadınlar arasındaki en güzel ilişkileri konu edinen bir dizi. Aynı zamanda erkeklerin de duyguları hissetme ve ifade etme hakkının olduğu ayrıcalıklı bir evren.

• *GLOW*

Gorgeous Ladies of Wrestling'in gerçek öyküsü üzerine kurulan bu dizi ve kadınlardan oluşan inanılmaz oyuncuları anneliği, evliliği, hırsı, bağımsızlığı ve hayalleri yani kadınların hayatıyla kesişen onca konuyu sorguluyor.

Filmler

• *Portrait de la jeune fille en feu* (Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi)

Céline Sciamma bize erkeklerin sadece uzaklarda var olduğu bir evren sunuyor. Dünyanın geri kalanıyla ve kaosuyla ilişiği kesilmiş bir adada, birbirine destek olan üç kadının lezbiyen ama aynı zamanda da kardeşçe aşkını izliyoruz.

• *Fried Green Tomatoes* (Kızarmış Yeşil Domatesler)

Fannie Flagg romanının sinema uyarlaması, arka planda 1920'li yılların Alabama'sını, kadınlar arasındaki hoş bir arkadaşlık hikâyesini ve bir ev kadınının hayal kırıklığı yaratan bir evlilikteki anlam arayışını konu alıyor.

• *L'une chante, l'autre pas* (Biri Şarkı Söylüyor, Diğeri Söylemiyor)

Agnès Varda'nın tüm filmleri gibi *L'une chante, l'autre pas* da bir cevher. Bu filmde, 1970'li yıllarda kürtajın suç olmaktan çıkarılma mücadelesi, engelleri aşan bir

birlik ve birbirini destekleyen kadınlar sayesinde hayat buluyor.

• *Mad Max: Fury Road (Çılgın Max: Öfkeli Yollar)*

Başka bir atmosferde geçen, iyi bilinen post-apokaliptik serinin bu eserinde, bu kez halkını kurtarmak için savaşan ismiyle müsemma Furiosa'yı ön plana çıkarıyor. Max'e gelecek olursak, film boyunca tam da bayıldığımız gibi sekiz satır diyalogla yetinmek zorunda.

Kadınlar, bilhassa da feministler uzun zamandan beri erkek düşmanlığıyla suçlanıyor. Kadınlarsa bu iddiayı içgüdüsel olarak reddediyor, ne de olsa geçmişte bundan çok daha azı yüzünden kazıklarda yakıldılar. Peki ya erkeklere güvenmemek, onlardan hoşlanmamak -ve evet, belki de nefret etmek- cinsiyetçiliğe karşı etkili bir cevapsa?

"Erkekleri sevmeme hakkımız olmalı," diyen Harmange bu kitapta, kişisel düzeyde değil de genel anlamda kadınların erkeklerden hoşlanmama ve onlara güvenmeme hakkına sahip olması gerektiğini savunurken, kadın dayanışmasına yönelik modern tavırları sorguluyor. Bu bağlamda *Erkeklerden Nefret Ediyorum*; feminizm, cinsiyetçilik ve kadınların her gün maruz kaldığı eril baskı üzerine kaleme alınmış, dayanışmayı ve kız kardeşliği kucaklayan, es geçilmemesi gereken bir metin.

Heyecan verici... bir özgürlük çağrısı. Harmange'ın yazını kadınlara ve onların yeteneklerine sarsılmaz bir inançla dolup taşıyor.

THE INDEPENDENT

MUNDİ

mundikitap.com
twitter.com/mundikitap
facebook.com/mundikitap
instagram.com/mundikitap

19,5 TL

ISBN 978-605-74629-5-4

